

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
ЦЕНТАР ЗА СТРУЧНО ОБРАЗОВАНИЕ И ОБУКА**

НАСТАВНА ПРОГРАМА

ШПЕДИЦИЈА И ШПЕДИЦИСКО РАБОТЕЊЕ

IV ГОДИНА

СООБРАЌАЈНА СТРУКА
Техничар за транспорт и шпедиција

Скопје, 2008 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: ШПЕДИЦИЈА И ШПЕДИЦИСКО РАБОТЕЊЕ

1.2. Образовен профил и струка

1.2.1. Образовен профил: техничар за транспорт и шпедиција

1.2.2. Струка: сообраќајна

1.3. Диференцијација на наставниот предмет

1.3.1. Карактеристичен за образовниот профил

1.4. Година на изучување на наставниот предмет: четврта

1.5. Број на часови на наставниот предмет

1.5.1. Број на часови неделно: 2 часа

1.5.2. Број на часови годишно: 66 часа

1.6. Статус на наставниот предмет: задолжителен

2. ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ

По совладувањето на наставната програма по **шпедиција и шпедициско работење** ученикот стекнува знаења и се оспособува:

- да ја опишува царинската тарифа;
- да ги објаснува шпедициските трошоци;
- да го опишува начинот на утврдување на потеклото на стоката;
- да го познава начинот на утврдување на вредноста на стоката за царински потреби;
- да ги познава меѓународните правила за толкување на трговските термини (Incoterms 2000);
- да развива чувство и да стекнува навика за уредно, брзо и точно извршување на работата.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

За успешно следење и совладување на наставата по **шпедиција и шпедициско работење**, односно постигнување на поставените цели, потребни се предзнаења од логистика, технологија на патен транспорт, технологија на железнички транспорт и технологија на ракување и складирање на товарот од II и III година и шпедиција и шпедициско работење од III година.

ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

Тематски целини	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу темат. целини и меѓу предметите
1. ЦАРИНСКА ТАРИФА	20	<p>Ученикот:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да го дефинира поимот царинска тарифа; - да ја опишува структурата на царинската тарифа; - да разликува тарифни броеви, тарифни подброеви, тарифни ознаки, назив на стоката и задолжителна единечна мерка; - да ги објаснува основните правила за примена на царинските давачки; - да разликува царина по вредност, царина по единица на мера и максимална царина; - да ја познава поделбата на царинските давачки на <i>egga omnes</i>, преференцијални и автономни царински давачки; - да го разбира значењето на правилното распоредување на стоката според царинската тарифа; - да ги објаснува основните правила за примена на царинската номенклатура; - да го објаснува значењето и примената на забелешките и коментарите на царинската тарифа; - да го дефинира поимот задолжителна тарифна информација и постапката за добивање на истата. 	<ul style="list-style-type: none"> - Дефинирање на поим царинска тарифа; - презентирање царинска тарифа; - објаснување на содржина и примена на царинската тарифа; - дефинирање на видови царински давачки; - објаснување на значењето и обврската за правилно распоредување на стоката според царинската тарифа; - објаснување на правилата од 1 до 6 за распоредување на стоката според царинската тарифа. 	<ul style="list-style-type: none"> - Практична настава

2. ШПЕДИЦИСКИ ТРОШОЦИ И ШПЕДИЦИСКА ТАРИФА	8	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги набројува шпедициските трошоци кај шпедициските услуги; - да го објаснува утврдувањето на висината на шпедициските трошоци; - да ја објаснува постапката за калкулирање и наплатување на шпедициските трошоци; - да го дефинира поимот шпедициска тарифа; - да ги идентификува шпедициските трошоци во шпедициската тарифа. 	<ul style="list-style-type: none"> - Набројување на шпедициските трошоци при давање на шпедициски услуги; - објаснување на начините на утврдување на шпедициските трошоци (пашал, тони, тон по километар, царинско посредување, обезбедување документи, земање мостри и др.); - презентирање на шпедициски тарифи. 	-Практична настава
3. ПОТЕКЛО НА СТОКАТА	4	<ul style="list-style-type: none"> - Да го дефинира поимот потекло на стоката; - да разликува непреференцијално од преференцијално потекло на стоката; - да ги познава основните правила за стекнување на непреференцијалното потекло на стоката; - да ги опишува документите како доказ за утврдување на непреференцијалното потекло на стоките, начинот на нивното пополнување и издавање. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на значењето и начинот на утврдување на потеклото на стоката; - дефинирање што е преференцијално, а што непреференцијално потекло на стоката; - укажување на документите кои служат за утврдување на потекло на стоките; - демонстрирање на правилно пополнување на документите. 	-Практична настава

<p>4.ПРЕФЕРЕНЦИЈАЛНО ПОТЕКЛО НА СТОКИТЕ</p>	<p>12</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да ги наведува земјите и групите на земји со кои Македонија има склучено договори за слободна трговија; - да ги објаснува правилата за стекнување на преференцијално потекло на стоките; - да разликува целосно добиени производи од доволно обработени или преработени производи; - да го користи списокот на правила за обработка или преработка на производи при утврдување на преференцијалното потекло на стоките; - да ги познава основните типови на критериуми по кои се одредува степенот на обработка или доработка, општото толерантно правило и минималните операции; - да ги објаснува документите како доказ за утврдување на преференцијалното потекло на стоките, начинот на нивното пополнување и издавање; - да го дефинира поимот директен транспорт и начините на неговото докажување; - да го објаснува поимот кумулација на потеклото, видовите на кумулација и нивната примена; - да го дефинира поимот задолжителна информација за потеклото и постапката за добивање на истата. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на поимот слободна трговија; - набројување земји со кои РМ има воспоставено слободна трговија; - објаснување што е добиен, обработен и полуобработен производ; - презентирање документи за утврдување на преференцијалното потекло на стоките; - објаснување на разликите за утврдување на потеклото на стоката во однос на степенот на обработка или доработка; - дефинирање на поимот директен транспорт и начинот на неговото извршување; - дефинирање на поимот кумулација и набројување на видовите на кумулација. 	
<p>5. ВРЕДНОСТ НА СТОКА ЗА ЦАРИНСКИ ПОТРЕБИ</p>	<p>6</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Да го дефинира поимот царинска вредност, - да ги објаснува методите за утврдување на царинската вредност на стоката; - да ги разликува елементите кои се вклучуваат и кои се исклучуваат од царинската вредност. 	<ul style="list-style-type: none"> -Дефинирање на поимот царинска вредност; -презентирање на методите за утврдување на царинска вредност; -укажување на елементите кои влијаат на утврдување на царинската вредност. 	

6. ИНКОТЕРМС 2000	16	<ul style="list-style-type: none"> - Да го дефинира поимот и целите на Инкотермс 2000; - да ги познава основните карактеристики на Инкотермсот; - да ги опишува предностите на Инкотермсот во меѓународните договори за купопродажба; - да прави разлика меѓу Инкотермси; - да ја познава примената на Инкотермсот во меѓународната трговија; - да ги идентификува ризиците и обврските што произлегуваат од секој Инкотермс; - да го опишува влијанието на Инкотермсот врз формирањето на царинската основица; - да ја познава улогата на шпедитерот во примената на Инкотермсот; - да ја познава поврзаноста на Инкотермсот со транспортното осигурување. 	<ul style="list-style-type: none"> - Објаснување на значењето за донесување на меѓународни правила за толкување на трговските термини (Incoterms); - укажување на начинот на донесување и ревидирање на Инкотермс; - презентирање на поделба на термини според инкотермсот 2000 (термини E, F, C, и D); - објаснување на термините на подгрупата „E” (EXW) , „F” (FCA, FAS, FOB), „C” (CFR, CIF, CPT, CIP) и подгрупата „D” (DAF, DES, DEQ, DDU, DDP)од Инкотермсот. 	- Практична настава
-------------------	----	--	--	---------------------

4.2. Наставни методи и активности на учење

Целите на наставниот предмет **шпедиција и шпедициско работење** се реализираат со примена на наставните форми: фронтална групна и индивидуална. Како наставни методи може да се користат: демонстрација, дискусија, решавање на проблеми, активна демонстрација на учениците, учење преку сопствено откривање и др.

Активности на ученикот: црта, набљудува, споредува, прибележува, чита, открива, учи независно и работи домашни задачи.

Активностите на наставникот се: организира и раководи активна и индивидуална дејност кај учениците, објаснува, организира и води дискусија, дава инструкции, пишува на табла, демонстрира, ги оценува задачите, поставува прашања, регистрира, оценува и ги анализира резултатите.

4.3. Организација и реализација на наставата

Процесот на учење по предметот **шпедиција и шпедициско работење** треба да се изведува преку стручно – теоретска настава, да се создадат оптимални услови за индивидуализираната настава и работата во тимови, како и проектни задачи и индивидуални домашни.

4.4. Наставни средства и помагала

За ефикасно реализирање на целите на наставниот предмет **шпедиција и шпедициско работење** се применуваат разни средства и помагала како: графоскоп, видеоснимки, слајдови, фотографии, компјутер, ЛЦД проектор и слично.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценувањето на постигањата на учениците се врши перманентно, преку усно и писмено проверување на знаењата. Исто така, на крајот од полугодieto и наставната година се проверуваат постигањата на учениците преку изготвени тестови на знаења од тематски целини реализирани во текот на полугодieto и наставната година. Доколку ученикот не постигне резултати во реализирањето на конкретните цели на наставната програма, се постапува согласно на законската регулатива за средно образование.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Наставникот по наставниот предмет **шпедиција и шпедициско работење** треба да ги поседува следните педагошки, персонални и професионални карактеристики: да е психофизички здрав, да владее со литературниот јазик и писмото на кој се изведува наставата, да е комуникативен и отворен за соработка, да е соодветно професионално образован со или без работно искуство, да ја сака педагошката работа и да напредува во неа, да е добар организатор, да е креативен и способен за примена на иновации во образовната технологија.

6.2. Стандард за наставен кадар

Наставата по предметот **шпедиција и шпедициско работење** ја реализираат кадри со завршени студии по:

- сообраќај и транспорт;
- царина и шпедиција;
- економија;

со здобиена педагошка, психолошка и методска подготовка и положен стручен испит.

6.3. Стандард за простор

За успешно реализирање на целите на наставниот предмет **шпедиција и шпедициско работење** наставата се реализира во специјализирани училници, соодветно опремени со наставни средства и помагала, според нормативите за простор и опрема, во претпријатија чија основна или споредна дејност е проблематиката на шпедиција и транспорт.

7. ДАТУМ НА ИЗРАБОТКА И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: март 2008 година

7.2. Состав на работната група:

1. Ридван Зекири, дипл. маш. инж.,
2. м-р Гордан Стојиќ, дипл. сооб. инж.,
3. Кристина Белдедовска, дипл. економист

советник, Центар за стручно образование и обука - Скопје
наставник во СУГС „Владо Тасевски“ - Скопје
Алтива – услуги и шпедиција - Скопје

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 01.09.2008 година

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма **шпедиција и шпедициско работење** ја одобри министерот за образование и наука со решение бр. 11-4721/11 од 20.06. 2008 година.